

Shri Kumarswami Mahavidyalaya, Ausa

Department of Library

SRTMU, Nanded.

B A Second Year

Third Semester Examination

November/December 2025

This question paper contains 2 printed pages!

CA—17—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

HINDI (MIL)

Paper HHINMIL-1201

(गद्य विविधा विभाग-1)

(Saturday, 15-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—30

N.B. — (1) प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य है।

(2) प्रश्न क्रमांक 2 से 5 में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए।

(3) सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

1. टिप्पणियाँ लिखिए (प्रति टिप्पणी 2½ अंक) : 10

(अ) नुसकड़ नाटक विधा का परिचय

(ब) 'भारत का मुकुट' निबंध का आशय

(क) सोशल मीडिया

(द) उषा प्रियंवदा का जीवन-परिचय।

P.T.O.

X315Y243C26X315Y243C26X315Y243C26X315Y243C26

80

WT

(2)

CA—17—2025

निम्नलिखित में से किन्हीं दो (2) प्रश्नों के दीर्घोत्तरी उत्तर लिखिए :

2. मरीशस में भारतीय संस्कृति, सभ्यता और परंपराओं के गहरे जुड़ाव और संरक्षण को 'लघु भारत मरीशस का संस्कृति-प्रेम' यात्रा-वृत्तान्त में हुआ है, स्पष्ट कीजिए। 10
3. 'पूस की एक और रात' कहानी का उद्देश्य लिखिए। 10
4. 'प्रसाद के नाम पत्र' की मूल संवेदना स्पष्ट कीजिए। 10
5. 'और वो सुघरका....' संस्मरण का आशय लिखिए। 10

CA—17—2025

2

X315Y243C26X315Y243C26X315Y243C26X315Y243C26

This question paper contains 2 printed pages]

CA—34—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

ENGLISH

Paper HENGCT-1201

(Understanding Fiction)

(Tuesday, 18-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2.30 Hours

Maximum Marks—60

N.B. :- (1) Question No. 1 is compulsory.

(2) Attempt any three questions from Question No. 2 to Question No. 6.

1. Write short notes on : 15

- (i) Life in Kashmir as portrayed in the novel 'No Guns at My Son's Funeral'
- (ii) Character of Santiago
- (iii) Krishna, The English Teacher
- (iv) Character Sketch of Griffin
- (v) The role of Susila in Krishna's life.

P.T.O.

X315Y49AA85X315Y49AA85X315Y49AA85X315Y49AA85

WT

(2)

CA—34—2025

2. Discuss the theme of manipulation and brainwashing in the novel 'No Guns at My Son's Funeral' 15
3. How does the novel 'The English Teacher' reflect the theme of love and loss ? 15
4. Discuss the novel 'The Invisible Man' as a work of science fiction. 15
5. Discuss the novel 'The Alchemist' emphasizes the wisdom of listening to your inner self and intuition. 45
6. Write short notes on (any three) : 15
  - (i) 'Dr. Kemp' in the novel 'The Invisible Man'
  - (ii) The aptness of the title 'The English Teacher'
  - (iii) Contemporary relevance of the novel 'The Invisible Man'
  - (iv) Theme of love in the novel 'The Alchemist'.

CA—34—2025

2

X315Y49AA85X315Y49AA85X315Y49AA85X315Y49AA85

This question paper contains 2 printed pages]

CA—32—2025

FACULTY OF ARTS

B.A. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

(NEP Pattern)

MARATHI

Paper :HMARCT-1201

(वाङ्मयप्रकाराचा अभ्यास : कादंबरी)

(Tuesday, 18-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2:30 Hours

Maximum Marks—60

N.B. — (1) पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे.

(2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(3) पुढील प्रश्न क्र. 2 ते 6 यांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

1. थोडक्यात टिपा लिहा : 15

- (i) कादंबरी वाङ्मयप्रकाराची संकल्पना
- (ii) 'उसवण' मधील जीव देणारा मित्र जगू चक्रेण
- (iii) 'उसवण' मधील साळुंखे सर
- (iv) 'उसवण' कादंबरीतील बोलीभाषा
- (v) कादंबरी वाङ्मयप्रकाराचे घटक.

P.T.O.

X315Y48AC63X315Y48AC63X315Y48AC63X315Y48AC63

WT

(2)

CA—32—2025

2. 'उसवण' कादंबरीतील विदूचा जीवनसंघर्ष स्पष्ट करा. 15
3. 'उसवण' या कादंबरीचे आशयसूत्र स्पष्ट करा. 15
4. गावातील गटातट्याच्या राबकारणामुळे विदूचा बळी कसा जातो ते 'उसवण' कादंबरीच्या आधारे लिहा. 15
5. 'उसवण' या कादंबरीचे वैशिष्ट्ये सांगा. 15
6. कादंबरी म्हणजे काय ? ते सांगून कादंबरीचे घटक स्पष्ट करा. 15

CA—32—2025

2

X315Y48AC63X315Y48AC63X315Y48AC63X315Y48AC63

This question paper contains 2 printed pages

CA—40—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

PUBLIC ADMINISTRATION

Paper HPUBCT-1201

(Personnel Administration)

(Tuesday, 18-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2:30 Hours

Maximum Marks—60

N.B.— (1) Question No. 1 is compulsory.

(2) Solve three questions from Question Nos. 2 to 6.

(3) Each question will carry 15 marks.

(1) प्रश्न क्र. 1 सोडविणे अनिवार्य आहे.

(2) प्रश्न क्र. 2 ते 6 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

(3) प्रत्येक प्रश्नाला 15 गुण आहेत.

I. Write short answers to the following questions : 15

(i) What is informal training ?

(ii) State the seniority principles of promotion.

(iii) Write three reasons for political interference in administration.

P.T.O.

X315Y4A177CX315Y4A177CX315Y4A177CX315Y4A177CX315Y4A177C

WT

(2)

CA—40—2025

(iv) Write the need for retirement through three factors.

(v) Explain the meaning of recruitment.

खालील सर्वच प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

(i) अनीपचारीक प्रशिक्षण म्हणजे काय ?

(ii) बढतीचे जेष्ठता तत्व सांगा.

(iii) प्रशासनातील राजकीय हस्तक्षेप तीन कारणे लिहा.

(iv) सेवानिवृत्तीची आवश्यकता तीन घटकांद्वारे लिहा.

(v) भरतीचा अर्थ स्पष्ट करा.

2. Write the meaning and importance of personnel administration. 15

कर्मचारी प्रशासनाचा अर्थ व महत्त्व लिहा.

3. Elucidate the types of recruitment. 15

भरतीचे प्रकार विशद करा.

4. Explain the meaning and importance of promotion. 15

बढतीचा अर्थ व महत्त्व स्पष्ट करा.

5. Discuss the causes and solutions to stress in administration. 15

प्रशासनातील तणावचे कारणे व उपायांवर चर्चा करा.

6. State in detail the objectives of personnel administration. 15

कर्मचारी प्रशासनाचे उद्देश सविस्तर लिहा.

CA—40—2025

2

X315Y4A177CX315Y4A177CX315Y4A177CX315Y4A177C

This question paper contains 2 printed pages]

CA—39—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

ECONOMICS

Paper HECOCT-1201

(Micro Economics—I)

(Tuesday, 18-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2:30 Hours

Maximum Marks—60

N.B. — (1) First question is compulsory.

(2) Attempt any three questions from Question Nos. 2 to 6.

(1) पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे.

(2) प्रश्न क्र. 2 ते 6 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

1. Write short notes (Compulsory) :

15

(i) Nature of Economics

(ii) Determinants of Demand

(iii) Supply Function

(iv) Cardinal Utility Approach

(v) Income Effect.

P.T.O.

X315YE8DF82X315YE8DF82X315YE8DF82X315YE8DF82

WT

(2)

CA—39—2025

थोडक्यात टिपा लिहा (अनिवार्य) :

(i) अर्थशास्त्राचे स्वरूप

(ii) मागणीचे निर्धारक घटक

(iii) पुरवठा फ्लेन

(iv) संख्यवाचक उपयोगिता दृष्टीकोन

(v) उत्पन्न परीक्षण.

2. Explain Adam Smith's definition of Economics and discuss the importance of Economics. 15

ॲडम स्मिथ यांची अर्थशास्त्राची व्याख्या सांगून अर्थशास्त्राचे महत्त्व स्पष्ट करा.

3. Explain the Law of Demand with a diagram. 15

मागणीचा नियम आकृतीसह स्पष्ट करा.

4. What is Supply ? Explain the determinants of supply. 15

पुरवठा म्हणजे काय ? पुरवठ्याचे निर्धारक घटक स्पष्ट करा.

5. Explain the Law of Diminishing Marginal Utility. 15

घटत्या सिमित उपयोगितेचा नियम स्पष्ट करा.

6. What is the Micro Analysis Method ? Describe its features. 15

सूक्ष्म विश्लेषण पद्धत म्हणजे काय ? तिचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

CA—39—2025

2

X315YE8DF82X315YE8DF82X315YE8DF82X315YE8DF82

This question paper contains 2 printed pages]

CA—51—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

POLITICAL SCIENCE

Paper V (HPOLCT-1201)

(Political Ideology)

(Tuesday, 18-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2:30 Hours

Maximum Marks—60

- N.B.— (1) Question No. 1 will be compulsory.
(2) Students are required to solve a total of 4 questions.
(3) Students need to solve any three of the remaining five questions (Q. Nos. 2 to 6).
- (1) पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे.
(2) विद्यार्थ्यांनी एकूण चार प्रश्न सोडवावेत.
(3) विद्यार्थ्यांनी उर्वरीत पाच प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवावेत (प्रश्न क्रमांक 2 ते प्रश्न क्रमांक 6 पैकी).

1. Write short notes on (all) : 15
- (i) End of Political Ideology
(ii) Demerits of Liberalism

P.T.O.

X315YE9E283X315YE9E283X315YE9E283X315YE9E283

WT

(2)

CA—51—2025

- (iii) Liberal Nationalism
(iv) Development of Fascism
(v) Explain the meaning and definition of Political Ideology.

थोडक्यात टिपा लिहा (सर्व) :

- (i) राजकीय विचारप्रणालीचा अर्थ
(ii) उदारमतवादाचे दोष
(iii) उदारमतवादी राष्ट्रवाद
(iv) फॅसिझमचा विकास
(v) राजकीय विचारप्रणालीचा अर्थ व व्याख्या सांगा.

2. Explain the scope of Political Ideology. 15
राजकीय विचारप्रणालीची व्याप्ती स्पष्ट करा.
3. Write the characteristics of Liberalism. 15
उदारमतवादाची वैशिष्ट्ये लिहा.
4. Explain the elements of Nationalism. 15
राष्ट्रवादाचे घटक स्पष्ट करा.
5. Explain the meaning and reasons for the emergence of the Fascism. 15
फॅसिझमचा अर्थ सांगून उदयाची कारणे लिहा.
6. Discuss the types of Liberalism. 15
उदारमतवादाच्या प्रकाराची चर्चा करा.

CA—51—2025

2

X315YE9E283X315YE9E283X315YE9E283X315YE9E283

This question paper contains 2 printed pages]

CA-42-2025

FACULTY OF INTERDISCIPLINARY STUDIES

B.A. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

(NEP)

LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE

Paper II:IBCT-1201

(Library Classification Theory)

(Tuesday, 18-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2:30 Hours

Maximum Marks—60

N.B. :- (1) All questions carry equal marks.

(2) Question No. 1 is compulsory.

(3) Attempt any three questions from Q. No. 2 to Q. No. 6.

(1) सर्वे प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(2) प्रश्न क्र. 1 अनिवार्य आहे.

(3) प्रश्न क्र. 2 ते 6 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

1. Write short notes on :

15

(i) Scope of classification

(ii) Standard subdivision

(iii) Colon classification

(iv) Types of Index

(v) Dr. S.R. Ranganathan.

P.T.O.

X315Y4A7661X315Y4A7661X315Y4A7661X315Y4A7661

• WT

(2)

CA-42-2025

थोडक्यात टिपा लिहा :

(i) वर्गीकरणाची व्याप्ती

(ii) सर्व साधारण उपविभाग

(iii) द्विबिंदू वर्गीकरण

(iv) सुचीचे प्रकार

(v) डॉ. एस.आर. रंगनाथन.

2. What is classification ? Explain the need of book classification in Library. 15

वर्गीकरण म्हणजे काय ? ग्रंथालयात वर्गीकरणाची आवश्यकता/गरज स्पष्ट करा.

3. Elucidate in detail the special features of Dewey Decimal Classification Scheme. 15

डीवी दशांस वर्गीकरण पद्धतीची वैशिष्ट्ये सविस्तर लिहा.

4. What is Notation ? Explain the good characteristics of notation. 15

चिन्हांकन म्हणजे काय ? चांगल्या चिन्हांकनाचे गुणधर्म स्पष्ट करा.

5. Elucidate the difference between knowledge classification and book classification. 15

ज्ञानवर्गीकरण आणि ग्रंथवर्गीकरण यातील फरक स्पष्ट करा.

6. What is call number ? Explain the various factors of the call number. 15

मागणी अंक म्हणजे काय ? मागणी अंकातील विविध घटक स्पष्ट करा.

CA-42-2025

2

X315Y4A7661X315Y4A7661X315Y4A7661X315Y4A7661

This question paper contains 2 printed pages]

CA—45—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

(NEP-2020)

HISTORY

Paper V (HHISCT-1201)

[History of South India (Upto 1323 A.D.)]

(Tuesday, 18-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2:30 Hours

Maximum Marks—60

N.B. — (1) First question is compulsory.

(2) Attempt any three questions from Q. Nos. 2 to 6.

(1) पहिला प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(2) प्रश्न क्रमांक 2 ते 6 मधील कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

1. Write short answers to all :

15

(i) Importance of Sources

(ii) Rudrasen I

(iii) Krishna I

(iv) Rajendra I

(v) Queen Rudramba.

P.T.O.

X315YE9939CX315YE9939CX315YE9939CX315YE9939CX

WT

(2)

CA—45—2025

सर्व प्रश्नांची उत्तरे थोडक्यात लिहा :

(i) साधनांचे महत्व

(ii) रुद्रसेन पहिला

(iii) कृष्ण पहिला

(iv) राजेंद्र पहिला

(v) राणी रुद्रमबा.

2. Describe in detail the Literary Sources in South Indian History. 15

दक्षिण भारतीय इतिहासाची वाङ्मयीन साधने सविस्तर वर्णन करा.

3. Explain the cultural contribution of the Vakataka Dynasty in South Indian History. 15

वाकाटक सत्तेचे दक्षिण भारतीय इतिहासातील सांस्कृतिक योगदान विशद करा.

4. Write the reasons for the decline of the Satvahana Dynasty. 15

सातवाहन सत्तेच्या न्हासाची कारणे लिहा.

5. Explain the cultural contribution of the Badami Chalukyas. 15

बदामी चालुक्याचे सांस्कृतिक योगदान विशद करा.

6. Describe in detail the achievements of Ramchandra Dev Yadav. 15

रामचंद्र देव यादवांच्या कामगिरीचे सविस्तर वर्णन करा.

CA—45—2025

2

X315YE9939CX315YE9939CX315YE9939CX315YE9939CX

This question paper contains 2 printed pages]

CA—46—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

SOCIOLOGY

Paper HSOCCT-1201

(Indian Society : Structure and Change)

(Tuesday, 18-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2.30 Hours

Maximum Marks—60

N.B. — (1) First question is compulsory.

(2) Attempt any three questions from Question Nos. 2 to 6.

(1) पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे.

(2) प्रश्न क्र. 2 ते 6 यांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

1. Write short notes on the following (All compulsory) :

15

(i) Modernization

(ii) Secularism

(iii) Linguistic Diversity

(iv) Social Harmony

(v) Urban Community.

P.T.O.

X315Y4ACCE5X315Y4ACCE5X315Y4ACCE5X315Y4ACCE5

WT

(2)

CA—46—2025

शोडक्यात टीपा लिहा (सर्व अनिवार्य) :

(i) आधुनिकीकरण

(ii) धर्मनिरपेक्षता

(iii) भाषीक विविधता

(iv) सामाजिक सुसंवाद

(v) नागरी समुदाय.

2. Explain the characteristics of Indian Society.

15

भारतीय समाजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

3. Elaborate the religious diversity in India.

15

भारतातील धार्मिक विविधता विशद करा.

4. State the need of National Integration.

15

राष्ट्रीय एकात्मतेची आवश्यकता सांगा.

5. Explain the impact of Globalization on Indian society.

15

भारतीय समाजावरील जागतिकीकरणाचे परिणाम स्पष्ट करा.

6. Elaborate the changing nature of rural society.

15

ग्रामीण समाजाचे बदलते स्वरूप विशद करा.

CA—46—2025

2

X315Y4ACCE5X315Y4ACCE5X315Y4ACCE5X315Y4ACCE5

This question paper contains 2 printed pages]

CA—76—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (NEP) (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

ENGLISH

(HENGCT-1202)

(Understanding Non-Fiction Prose)

(Thursday, 20-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time— 2½ Hours

Maximum Marks—60

N.B. :- (i) Figures to the right indicate full marks.

(ii) Q. No. 1 is compulsory.

(iii) Solve any three questions from Q. No. 2 to Q. No. 6.

1. Write short notes on the following : 15

- (i) The importance of reading in 'How to be a Writer' ?
- (ii) Influence of M.K. Gandhi's mother in shaping of his values.
- (iii) Hemingway's portrayal of Paris in 'A Movable Feast'.
- (iv) Anne Frank.
- (v) Birth and parentage of Mahatma Gandhi.

P.T.O.

X315YD7AE79X315YD7AE79X315YD7AE79X315YD7AE79

WT

(2)

CA—76—2025

2. Explain the importance of imagination, observation and simplicity in writing according to Ruskin Bond's 'How to become a Writer' ? 15
3. Describe the childhood experiences of Mahatma Gandhi as narrated in 'The Story of My Experiments with Truth (Part I)'. 15
4. Discuss the themes of memory and nostalgia in Hemingway's 'A Movable Feast'. 15
5. Explain the major themes of hope, fear and resilience in 'The Diary of a Young Girl'. 15
6. Comment on the structure of 'A Movable Feast'. 15

CA—76—2025

2

X315YD7AE79X315YD7AE79X315YD7AE79X315YD7AE79

This question paper contains 2 printed pages]

CA—75—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (NEP) (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

HINDI

Paper HHINCT-1202

(राष्ट्रीय चेतनामूलक हिंदी कविता)

(Thursday, 20-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2½ Hours

Maximum Marks—60

- N.B. :— (i) पहला प्रश्न अनिवार्य है ।
(ii) प्रश्न क्रमांक 2 से 6 में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिए ।
(iii) सभी प्रश्नों के समान अंक हैं ।

1. टिप्पणियाँ लिखिए : 15
- (अ) राष्ट्रीय चेतना का महत्व ।
(ब) 'भारतेंद्र हरिश्चंद्र' का परिचय ।
(क) 'अरुण यह मधुमय देश हमारा' कविता का आशय ।
(ड) 'साहिर लुधियानी' का जीवन-परिचय ।
(इ) 'वीर तुम बढ़े चलो' कविता का आशय ।

P.T.O.

X315YD6F756X315YD6F756X315YD6F756X315YD6F756

WT

(2)

CA—75—2025

2. भारतीय राष्ट्रीय चेतना का उदय और विकास स्पष्ट कीजिए । 15
3. 'खूनी हस्ताक्षर' इस कविता में कवि ने देशभक्ति और बलिदान की भावना को किस प्रकार दर्शाया है ? प्रकाश डालिए । 15
4. 'झंडा गीत' में प्रस्तुत देशभक्ति को स्पष्ट कीजिए । 15
5. देशहित, बलिदान और संघर्ष की प्रेरणा 'कर चले हम फिदा जानो तन साथियों' गीत के आधार पर समझाइए । 15
6. माली से फूल क्या कहता है ? 'पुष्प की अभिलाषा' कविता के आधार पर समझाइए । 15

CA—75—2025

2

X315YD6F756X315YD6F756X315YD6F756X315YD6F756

This question paper contains 3 printed pages]

CA—91—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (NEP) (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

POLITICAL SCIENCE

Paper VI (HPOLCT-1202)

(International Relations)

(Thursday, 20-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2½ Hours

Maximum Marks—60

- N.B. :-**
- Question No. 1 will be compulsory.
  - Students are required to solve a total of 4 questions.
  - Students need to solve any three questions of the remaining five questions (Q. No. 2 to Q. No. 6).
- (i) प्रश्न पहिला अनिवार्य आहे.
- (ii) विद्यार्थ्यांनी एकूण चार प्रश्न सोडवायचे आहेत.
- (iii) विद्यार्थ्यांनी पाच प्रश्नांपैकी तीन प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे. (प्रश्न क्र. 2 ते 6)

P.T.O.

X315YDAECB9X315YDAECB9X315YDAECB9X315YDAECB9

• WT

(2)

CA—91—2025

1. Write short notes (all) : 15
- Meaning of International Relations.
  - Historical Approach
  - Definition of National Power.
  - Obstacles before Balance of Power
  - Career opportunities in International Relations.

थोडक्यात टिपा लिहा (सर्व) :

- आंतरराष्ट्रीय संबंधाचा अर्थ
- ऐतिहासिक दृष्टीकोण
- राष्ट्रीय सत्तेच्या व्याख्या
- सत्ता संतुलना समोरील अडथळे
- आंतरराष्ट्रीय संबंधातील करियरच्या संधी.

2. Discuss the nature and scope of International Relations. 15
- आंतरराष्ट्रीय संबंधाचे स्वरूप आणि व्याप्ती यांची चर्चा करा.
3. Explain the realistic approach of International Relations. 15
- आंतरराष्ट्रीय संबंधाचा वास्तविक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

X315YDAECB9X315YDAECB9X315YDAECB9X315YDAECB9

WT

(3)

CA-91-2025

4. What is national power ? Explain the components of national power. 15

राष्ट्रीय सत्ता म्हणजे काय ? राष्ट्रीय सत्तेचे घटक स्पष्ट करा.

5. Write the meaning and techniques of Balance of Power. 15

सत्ता संतुलनाचा अर्थ आणि तंत्रे लिहा.

6. Explain the meaning and features of national power. 15

राष्ट्रीय सत्तेचा अर्थ आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

CA-91-2025

3

X315YDAECB9X315YDAECB9X315YDAECB9X315YDAECB9

This question paper contains 3 printed pages]

CB-168-2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

POLITICAL SCIENCE

Paper-V

(Indian Government and Politics)

(Thursday, 20-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. — (i) Attempt all questions.

(ii) All questions carry equal marks.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Write the salient features of Indian Constitution. 10

भारतीय राज्यघटनेची उच्चक वैशिष्ट्ये लिहा.

Or

(किंवा)

Explain the Preamble of Indian Constitution.

भारतीय संविधानाची उद्देशपत्रिका विशद करा.

P.T.O.

X315YC5FC09X315YC5FC09X315YC5FC09X315YC5FC09

WT

(2)

CB-168-2025

2. Explain the Fundamental Duties in the Constitution of India. 10

भारतीय राज्यघटनेतील मुलभूत कर्तव्य विशद करा.

Or

(किंवा)

Describe the Directive Principles of State Policy.

राज्य नितीच्या मार्गदर्शक तत्वांचे वर्णन करा.

3. Explain the structure and power of Rajya Sabha. 10

राज्यसभेची रचना व अधिकार विशद करा.

Or

(किंवा)

State the power of speaker of Lok Sabha.

लोकसभेच्या सभापतीचे अधिकार लिहा.

4. Explain the powers of Prime Minister.. 10

प्रधानमंत्र्याचे अधिकार विशद करा.

Or

(किंवा)

State the features of Union Cabinet.

केंद्रीय मंत्रिमंडळाची वैशिष्ट्ये लिहा.

X315YC5FC09X315YC5FC09X315YC5FC09X315YC5FC09

WT

(3)

CB-168-2025

5. Explain the structure of Supreme Court. 10

सर्वोच्च न्यायालयाची रचना विशद करा.

Or

(किंवा)

Discuss on the independence of Judiciary.

न्यायमंडळाच्या स्वातंत्र्यावर चर्चा करा.

CB-168-2025

3

X315YC5FC09X315YC5FC09X315YC5FC09X315YC5FC09

This question paper contains 2 printed pages!

CA—83—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (NEP) (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

PUBLIC ADMINISTRATION

(HPUBCT-1202)

(Administrative System of Maharashtra State)

(Thursday, 20-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2½ Hours

Maximum Marks—60

N.B. :- (1) All questions carry equal marks.

सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(2) Q. No. 1 is compulsory.

प्रश्न क्र. 1 अनिवार्य आहेत.

(3) Attempt any three questions from Q. Nos. 2 to 6.

प्रश्न क्र. 2 ते 6 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

1. Write short answers to the following questions : 15

- Write the functions of the Legislative Assembly.
- Explain the composition of the Council of Ministers.
- Describe the functions of the Maharashtra State Pollution Control Board.
- Explain the concept of State Secretariat.
- State the administrative division of Maharashtra State.

खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

- विधानसभेची कार्ये लिहा.
- मंत्रीपरिषदेची रचना विशद करा.
- महाराष्ट्र राज्य प्रदूषण नियंत्रण मंडळाची कार्ये वर्णन करा.
- राज्य सचिवालयाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- महाराष्ट्र राज्याचे प्रशासकीय विभाग सांगा.

P.T.O.

X315YD995ACX315YD995ACX315YD995ACX315YD995AC

WT

(2)

CA—83—2025

- State the salient features of Maharashtra Administration. 15
महाराष्ट्र प्रशासनाची वैशिष्ट्ये सांगा.
- Explain the composition and functions of Legislative Council. 15
विधानपरिषदेची रचना व कार्ये स्पष्ट करा.
- Discuss the powers and functions of the Chief Minister. 15
मुख्यमंत्र्याच्या अधिकार व कार्याची चर्चा करा.
- Elucidate the structure and functions of State Election Commission. 15
राज्य निवडणूक आयोगाची रचना व कार्ये विशद करा.
- Write an essay on the powers and functions of the Governor. 15
राज्यपालाच्या अधिकार आणि कार्यावर निबंध लिहा.

CA—83—2025

2

X315YD995ACX315YD995ACX315YD995ACX315YD995AC

This question paper contains 2 printed pages

CA-74-2025

FACULTY OF ARTS

B.A. (NEP) (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

MARATHI (मराठी)

Paper HMARCT-1202

(बाह्य प्रकराचा अभ्यास : नाटक)

(Thursday, 20-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2½ Hours

Maximum Marks—60

N.B. — (i) प्रश्न पहिला अनिवार्य आहे.

(ii) प्रश्न क्र. 2 ते 6 यापैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

(iii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. थोडक्यात टिपा लिहा :

15

(i) नाटक म्हणजे काय ?

(ii) नेपथ्य

(iii) 'शोभायात्रा' नाटकातील झालीची राणी

(iv) 'शोभायात्रा'तील विनोद

(v) 'स्त्रीवादी' विचारसरणीची 'बाई'

P.T.O.

X315YD62F9BX315YD62F9BX315YD62F9BX315YD62F9B

WT

(2)

CA-74-2025

2. नाटक म्हणजे काय ? ते सांगून नाटकाचे प्रकार स्पष्ट करा. 15
3. 'शोभायात्रा' या नाटकाचे कथानक तुमच्या शब्दांत लिहा. 15
4. 'शोभायात्रा' या नाटकातून सामाजिक दंभ व अंधश्रद्धेवर कसा प्रहार केला आहे ? ते स्पष्ट करा. 15
5. शफाअत खान यांनी 'शोभायात्रा' या नाटकातून चित्रित केलेले सामाजिक मूल्ये स्पष्ट करा. 15
6. 'शोभायात्रा' नाटकातील पात्रचित्रण तुमच्या शब्दांत लिहा. 15

CA-74-2025

2

X315YD62F9BX315YD62F9BX315YD62F9BX315YD62F9B

This question paper contains 2 printed pages]

CA—88—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

(NEP 2020 Pattern)

GEOGRAPHY

Paper HGEOCT-1202

(Population Geography)

(Thursday, 20-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—Two Hours

Maximum Marks—30

N.B. — (i) Question No. 1 will be compulsory and shall be based on entire syllabus.

(ii) Students are required to solve a total of 3 questions.

(iii) Students need to solve any two of the remaining four questions (Q. No. 2 to Q. No. 5).

(iv) Use of map stencil is allowed.

(v) Draw neat diagram wherever necessary.

(i) प्रश्न क्र. 1 अनिवार्य असेल.

(ii) विद्यार्थ्यांनी एकूण 3 प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.

(iii) विद्यार्थ्यांनी उर्वरित चारपैकी कोणत्याही दोन प्रश्न (प्र. क्र. 2 ते प्र. क्र. 5) सोडवावे.

(iv) नकाशा स्टेंसिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

(v) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

P.T.O.

X315YC484C6X315YC484C6X315YC484C6X315YC484C6

WT

(2)

CA—88—2025

1. Write short answers : 10

- Explain the scope of population geography.
- Explain the geographical factors affecting on population distribution.
- Analyse the birth rate in India.
- State the demerits of population theory of Malthus.

थोडक्यात उत्तरे लिहा :

- लोकसंख्या भूगोलाचे व्याप्ती स्पष्ट करा.
- लोकसंख्या वितरणावर भौगोलिक घटकांचे परिणाम स्पष्ट करा.
- भारतातील जननदराचे विश्लेषण करा.
- माल्थसच्या लोकसंख्या सिद्धांताचे दोष सांगा.

2. Define population geography and explain its nature. 10

लोकसंख्या भूगोलाची व्याख्या सांगून त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

3. Explain the factors affecting on the population growth. 10

लोकसंख्या वाढीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

4. State the factors affecting on the literacy of the population. 10

लोकसंख्या साक्षरतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

5. Mention the significance of demographic transition theory. 10

लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांताचे महत्त्व नमूद करा.

CA—88—2025

2

X315YC484C6X315YC484C6X315YC484C6X315YC484C6

This question paper contains 3 printed pages]

CA—86—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (NEP) (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

SOCIOLOGY

Paper HSOCCT-1202

(Human Rights and Social Justice)

(Thursday, 20-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time— 2½ Hours

Maximum Marks—60

N.B. :- (i) First question is compulsory.

(ii) Attempt any three questions from Q. No. 2 to Q. No. 6.

(i) पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे.

(ii) प्रश्न क्रमांक 2 ते 6 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

1. Write short notes on (Compulsory) :

15

(a) Meaning of Human Rights

(b) Directive principles of state

P.T.O.

X315YDA6D57X315YDA6D57X315YDA6D57X315YDA6D57

WT

(2)

CA—86—2025

(c) Concept of social justice

(d) National Human Rights Commission

(e) Human Rights of Youth

थोडक्यात टिपा लिहा (अनिवार्य) :-

(a) मानवी हक्काचा अर्थ

(b) राज्याची मार्गदर्शक तत्वे

(c) सामाजिक न्यायाची संकल्पना

(d) राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग

(e) युवकांचे मानवी हक्क.

Solve any three questions from Q. No. 2 to Q. No. 6.

प्रश्न क्रमांक 2 ते 6 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

2. Define Human Rights and explain the development of Human Rights. 15

मानवी हक्काची व्याख्या देवून मानवी हक्काचा विकास स्पष्ट करा.

3. Describe the Human Rights of women. 15

महिलांच्या मानवी हक्कांचे वर्णन करा.

X315YDA6D57X315YDA6D57X315YDA6D57X315YDA6D57

WT

(3)

CA—86—2025

4. Elaborate the role of National Human Rights Commission for scheduled caste. 15

अनुसूचित जातीकरिता राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाची भूमिका विशद करा.

5. Describe the fundamental rights provided by the Constitution of India. 15

भारतीय संविधानाने दिलेल्या मूलभूत हक्कांचे वर्णन करा.

6. Explain the functions of National Human Rights Commission. 15

राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाची कार्ये सांगा.

CA—86—2025

3

X315YDA6D57X315YDA6D57X315YDA6D57X315YDA6D57

This question paper contains 2 printed pages]

CA—85—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

*(NEP-2020)

HISTORY

Paper-VI (HHISCT1202)

[Expansion of Maratha Power (1707 to 1818 A.D.)]

(Thursday, 20-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2½ Hours

Maximum Marks—60

N.B. :- (1) First question is compulsory.

पहिला प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

(2) Attempt any three questions from Q. Nos. 2 to 6.

प्रश्न क्र. 2 ते 6 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

1. Write short answers to all :

15

- (i) Peshwa Balaji Vishwanath
- (ii) Mahadji Shinde
- (iii) Battle of Sakharherda (30 September 1724)
- (iv) Peshwa Madhavraj
- (v) Nana Phadnis.

सर्व प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

- (i) पेशवा बाळाजी विश्वनाथ
- (ii) महदजी शिंदे
- (iii) साखरखेर्दाची लढाई (30 सप्टेंबर 1724)
- (iv) पेशवा माधवराव
- (v) नाना फडणवीस.

P.T.O.

X315YDA15EDX315YDA15EDX315YDA15EDX315YDA15ED

WT

(2)

CA—85—2025

2. State the causes of rise of Peshwa. 15
पेशवाईच्या उदयाची कारणे सांगा.
3. Explain the role of Peshwa Balaji Vishwanath in the expansion of Maratha Power. 15
मराठा सत्तेच्या विस्तारात पेशवा बाळाजी विश्वनाथची कामगिरी स्पष्ट करा.
4. Describe the achievements of Peshwa Bajirao I in the expansion of Maratha power. 15
मराठा सत्तेच्या विस्तारात पेशवा बाजीराव प्रथमच्या कामगिरीचे वर्णन करा.
5. Write a detailed account of the Third Battle of Panipat war. 15
पानिपतच्या तिसऱ्या युद्धाची सविस्तर माहिती लिहा.
6. Explain the consequences of the decline of Maratha power. 15
मराठा सत्तेच्या न्हासाचे परिणाम स्पष्ट करा.

CA—85—2025

2

X315YDA15EDX315YDA15EDX315YDA15EDX315YDA15ED

This question paper contains 2 printed pages]

CA—105—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

(NEP Pattern)

ECONOMICS

(HECOMT-1201)

(Indian Economics for Competitive Examination)

(Saturday, 22-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2½ Hours

Maximum Marks—60

N.B. — (1) Q. No. 1 is compulsory.

प्रश्न पहिला ङा अनिवार्य आहे.

(2) Solving any three questions from Q. Nos. 2 to 6 is mandatory.

प्रश्न क्र. 2 ते 6 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

1. Write short notes on : 15

(a) Gross National Product

(b) Privatization

(c) Agricultural Subsidies

(d) Start-ups India

(e) Fiscal Deficit.

बोडक्यात टिया लिहा :

(a) स्थूल राष्ट्रीय उत्पन्न

(b) खाजगीकरण

(c) कृषी अनुदाने

(d) स्टार्टअप इंडिया

(e) राजकोषीय तूट

P.T.O.

X315Y69B501X315Y69B501X315Y69B501X315Y69B501

WT

(2)

CA—105—2025

2. State the challenges facing the Indian economy. 15
भारतीय अर्थव्यवस्थेसमोरिल आव्हाने सांगा.
3. Explain the Nehru-Mahalanobis model. 15
नेहरू महालनोबीस प्रतिमान स्पष्ट करा.
4. Explain the impact of climate change on Indian agriculture. 15
हवामान बदलाचा भारतीय शेतीवरील परिणाम स्पष्ट करा.
5. Explain the problems faced by small scale industries with a developmental review. 15
लघु उद्योगाचा विकासाल्मक आढ्या घेकन लघु उद्योगासमोरिल समस्या स्पष्ट करा.
6. Explain the advantages and disadvantages of liberalization. 15
उदारीकरणाचे गुण-दोष सांगा.

CA—105—2025

2

X315Y69B501X315Y69B501X315Y69B501X315Y69B501

This question paper contains 2 printed pages]

CA—107—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (NEP) (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

ENGLISH

(HENGMT-1201)

(English in Use-I)

(Saturday, 22-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2½ Hours

Maximum Marks—60

N.B. :- (i) Q. No. 1 is compulsory.

(ii) Attempt any three questions from Q. Nos. 2 to 6.

(iii) Figures to the right indicate full marks.

1. Write short notes on (All) :

15

(a) Antonyms

(b) Passive voice

(c) Transitive phrasal verbs

(d) Idioms

(e) Prepositions of manner.

2. Critically analyse the theme of optimism in "Life" by Charlotte Bronte.15

P.T.O.

X315Y5066B8X315Y5066B8X315Y5066B8X315Y5066B8

WT

(2)

CA—107—2025

3. Discuss how R.K. Narayan presents the influence of the English language in India in his essay, "Toasted English" ? 10

4. How does Dr. Babasaheb Ambedkar balance the right to protest with the need to maintain constitutional democracy in his "Grammar of Anarchy" speech ? Explain in detail. 15

5. Critically analyse "As I Grew Older" by Langston Hughes as a poem of protest against racial inequality and social injustice. 15

6. Discuss the essential features of a good discursive essay. How do structure, balance of arguments and language play a role in its composition. 15

CA—107—2025

2

X315Y5066B8X315Y5066B8X315Y5066B8X315Y5066B8

This question paper contains 2 printed pages]

CA—109—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

(NEP-2020)

HINDI

(HHINM-1201)

(हिंदी साहित्य और पर्यावरणीय चेतना)

(Saturday, 22-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2½ Hours

Maximum Marks—60

N.B. — (1) प्रश्न क्रमांक-1 अनिवार्य है।

(2) प्रश्न क्रमांक 2 से प्रश्न क्रमांक 6 में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर लिखिये।

(3) सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

1. निम्नलिखित सभी टिप्पणियाँ अनिवार्य हैं :

15

(i) पर्यावरण का महत्व।

(ii) बटरोही कहानीकार का परिचय।

(iii) 'पानी की प्रार्थना' कविता का सार।

(iv) जल प्रदूषण नियंत्रण के उपाय।

(v) 'विनाश दूत' कहानी का सार।

P.T.O.

X315Y9F0D62X315Y9F0D62X315Y9F0D62X315Y9F0D62

WT

(2)

CA—109—2025

- 'नदी गायब है' कहानी पर्यावरण संरक्षण और अमानवीय स्वार्थ के बीच संघर्ष अंकित करती है। स्पष्ट कीजिये। 15
- वायु प्रदूषण की परिभाषा देकर वायु प्रदूषण के दुष्प्रभावों को स्पष्ट कीजिये। 15
- मनुष्य विकास के नाम पर प्रकृति को किस प्रकार नुकसान पहुँचा रहा है ? 'इक्कीसवीं शताब्दी की ओर' कविता से स्पष्ट कीजिये। 15
- 'जंगलजातकम्' कहानी वर्तमान समय के यथार्थ को प्रस्तुत करती है। स्पष्ट कीजिये। 15
- 'एक वृक्ष की हत्या' कविता की मूल संवेदना को स्पष्ट कीजिये। 15

CA—109—2025

2

X315Y9F0D62X315Y9F0D62X315Y9F0D62X315Y9F0D62

This question paper contains 2 printed pages]

CA—110—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (NEP) (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

HISTORY

(HHISMT-1201)

(Religion and Philosophy in Ancient India)

(Saturday, 22-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2½ Hours

Maximum Marks—60

N.B. — (1) Q. No. 1 shall be mandatory and shall be based on entire syllabus. प्रश्न क्र. 1 हा अनिवार्य असेल व तो संपूर्ण अभ्यासक्रमावर आधारित असेल.

(2) Students need to solve any three of the remaining five questions (Q. Nos. 2 to 6). विद्यार्थ्यांना उर्वरित पाच प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवावे लागतील (प्रश्न क्र. 2 ते 6).

(3) All questions carry equal marks. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Write down all of the following short notes : 15

- Emergence of Upanishadic Philosophy**
- Early life of Mahavir Vardhaman**
- Shwetambar and Digambar Cults**
- Four Noble Truths of Buddhism**
- Charvaka : Materialistic Philosophy.**

खालील सर्व टिपा घोडक्यात लिहा :

- उपनिषदिक तत्त्वज्ञानाचा उदय**
- वर्धमान महावीरांचे प्रारंभिक जीवन**
- श्वेतांबर आणि दिगंबर पंथ**
- बौद्ध धर्मातील चार अर्थसत्ये**
- चार्वाक : भौतिकवादी तत्त्वज्ञान.**

P.T.O.

X315Y50D72EX315Y50D72EX315Y50D72EX315Y50D72E

WT

(2)

CA—110—2025

- 2. Explain the importance of rituals and sacrifices in Early Vedic religion. 15**
पूर्व वैदिक धर्मात विधी व यज्ञांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- 3. Discuss the concept of Triratna and Panchmahavrats in Jain philosophy.15**
जैन तत्त्वज्ञानातील त्रिरत्न आणि पंचमहाव्रत संकल्पनेची चर्चा करा.
- 4. Explain the contribution of Gautam Buddha towards the spread of Buddhism. 15**
बौद्ध धर्माच्या प्रसारासाठी गौतम बुद्धांचे योगदान विशद करा.
- 5. Discuss the origin of atheistic philosophical traditions. 15**
नास्तिक तत्त्वज्ञान परंपरांचा उगम यावर चर्चा करा.
- 6. Describe the significance of devotional practices in Vaishnavism with reference to Bhakti tradition. 15**
वैष्णव भक्ति परंपरेच्या संदर्भात वैष्णव भक्ति उपासनांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

CA—110—2025

2

X315Y50D72EX315Y50D72EX315Y50D72EX315Y50D72E

This question paper contains 2 printed pages]

CA—114—2025

FACULTY OF ARTS

B.A. (NEP) (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

MARATHI

(HMARMT-1201)

(मराठी साहित्य आणि स्पर्धा परीक्षा)

(Saturday, 22-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2½ Hours

Maximum Marks—60

N.B. — (1) पहिला प्रश्न अनिवार्य आहे.

(2) प्रश्न क्रमांक 2 ते 6 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

(3) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. धोडक्यात टिपा लिहा : 15

(i) वाक्याचे प्रकार

(ii) शेतकऱ्यांच्या शोषणाविरुद्धचे उपाय

(iii) 'फुलतराणी' कवितेतील प्रेम जाणीव

(iv) 'शींगवाला' कवितेतील संदेश

(v) शब्दयोगी अलंकार.

2. 'शेतकऱ्यांचा आसुड' मधील धार्मिक कारणामुळे शेतकऱ्यांचे होणारे शोषण स्पष्ट करा. 15

P.T.O.

X315Y6ACFA5X315Y6ACFA5X315Y6ACFA5X315Y6ACFA5

WT

(2)

CA—114—2025

3. 'दोन पिढ्या' या कथेतील समाजिक प्रश्नाचे स्वरूप स्पष्ट करा. 15
4. 'चेता' या कवितेतून मानवतावादी संस्कृतीचे दर्शन करा पद्धतीने घडते ते स्पष्ट करा. 15
5. 'कोल्ंबसाचे गर्वगीत' या कवितेतून चित्रित झालेला आशावादी दृष्टिकोण स्पष्ट करा. 15
6. शब्दाच्या जाती म्हणजे काय ? ते सांगून शब्दाच्या अविकारी जाती विषयी माहिती लिहा. 15

CA—114—2025

2

X315Y6ACFA5X315Y6ACFA5X315Y6ACFA5X315Y6ACFA5

This question paper contains 2 printed pages]

CA—118—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (NEP) (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION
NOVEMBER/DECEMBER, 2025

POLITICAL SCIENCE

HPOLMT-1201

(Local Self Government Rural-I)

(Saturday, 22-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2½ Hours

Maximum Marks—60

N.B. :- (1) Q. No. 1 is compulsory.

प्रश्न क्र. 1 अनिवार्य आहे.

(2) Students are required to solve a total of 4 questions.

विद्यार्थ्यांनी एकूण चार प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(3) Students need to solve any three of the remaining five questions (Q. Nos. 2 to 6).

विद्यार्थ्यांनी उर्वरित पाच प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवावेत (प्रश्न क्रमांक 2 ते 6).

1. Write short notes on (All) : 15

(a) Standing Committee

(b) Block Development Officer

(c) Sarpanch

(d) Problems of local self-government

(e) Chief Executive Officer.

शोडक्यात टिपा लिहा (सर्व) :

(a) स्थायी समिती

(b) गटविकास अधिकारी

(c) सरपंच

(d) स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या समस्या

(e) मुख्य कार्यकारी अधिकारी.

P.T.O.

X315YA03983X315YA03983X315YA03983X315YA03983

WT

(2)

CA—118—2025

2. Explain the effects of the 73rd Amendment to the Constitution. 15

73व्या घटनादुरुस्तीचा प्रभाव स्पष्ट करा.

3. Describe the powers and functions of Zilla Parishad President. 15

जिल्हा परिषद अध्यक्षच्या अधिकार आणि कार्याचे वर्णन करा.

4. Discuss the powers and functions of Panchayat Samiti. 15

पंचायत समितीच्या अधिकार व कार्याची चर्चा करा.

5. Explain the composition, powers and functions of Gram Panchayat. 15

ग्रामपंचायतीची रचना सांगून अधिकार व कार्य स्पष्ट करा.

6. Explain the features of Local Self-Government. 15

स्थानिक स्वराज्य संस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

CA—118—2025

2

X315YA03983X315YA03983X315YA03983X315YA03983

This question paper contains 2 printed pages]

CA—120—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (NEP) (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

PUBLIC ADMINISTRATION

(HPUBMT-1201)

(District Revenue Administration)

(Saturday, 22-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2½ Hours

Maximum Marks—60

N.B. — (1) Q. No. 1 is compulsory.

प्रश्न क्र. 1 अनिवार्य आहे.

(2) Each question will carry 15 marks.

प्रत्येक प्रश्न 15 मार्कांचा असेल.

(3) Solve three questions from Q. Nos. 2 to 6.

प्रश्न क्रमांक 2 ते 6 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

1. Write short answers to the following questions : 15

(a) Briefly describe the role of Tehsildar.

(b) Explain the features of District Revenue Administration.

(c) Write a short note on Revenue Tribunal.

(d) Write a brief information about Government Royalty.

(e) State three functions of the Revenue Department.

खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा :

(a) तहसीलदाराची थोडक्यात भूमिका सांगा.

(b) जिल्हा महसूल प्रशासनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

(c) 'महसूल न्यायधिकरण' यावर थोडक्यात टीप लिहा.

(d) सरकारी शॅव्हेटी (स्कॅम) यावर थोडक्यात माहिती लिहा.

(e) महसूल विभागाचे तीन कार्य सांगा.

P.T.O.

X315YA062C5X315YA062C5X315YA062C5X315YA062C5

WT

(2)

CA—120—2025

2. Explain the role of Sub-Divisional Magistrate (SDM). 15
उपविभागीय दंडाधिकार्याची भूमिका विशद करा.
3. Explain the functions of the District Revenue Administration. 15
जिल्हा महसूल प्रशासनाची कार्ये स्पष्ट करा.
4. Comment on corruption in revenue administration. 15
महसूल प्रशासनातील भ्रष्टाचार यावर भाष्य करा.
5. Explain the structure and function of the Land Records Department. 15
भूमि अभिलेख विभागाची रचना व कार्य विशद करा.
6. Explain the role of the District Collector. 15
जिल्हाधिकाऱ्यांच्या भूमिकेचे विश्लेषण करा.

CA—120—2025

2

X315YA062C5X315YA062C5X315YA062C5X315YA062C5

This question paper contains 2 printed pages]

CA—122—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (NEP) (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

SOCIOLOGY

Paper-HSOCMT-1201

(Social Media and Society)

(Saturday, 22-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2½ Hours

Maximum Marks—60

N.B. :- (1) Q. No. 1 is compulsory.

प्रश्न क्र. 1 अनिवार्य आहे.

(2) Attempt any three questions from Q. Nos. 2 to 6.

प्रश्न क्र. 2 ते 6 पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

1. Write short notes on (Compulsory) :

15

- Social media and Awareness
- Instagram
- Facebook
- Information Technology Act, 2000
- Significance of Social Media.

शोडक्यात टिपा लिहा (अनिवार्य) :

- सामाजिक माध्यमे आणि जनजागृती
- इंस्टाग्राम
- फेसबुक
- माहिती तंत्रज्ञान कायदा, 2000
- सामाजिक माध्यमांचे महत्त्व.

P.T.O.

X315Y51FB93X315Y51FB93X315Y51FB93X315Y51FB93

WT

(2)

CA—122—2025

- Explain the meaning and types of media. 15
माध्यमांचा अर्थ आणि प्रकार स्पष्ट करा.
- Discuss the social media platforms. 15
सामाजिक माध्यमांच्या व्यासपिठावर चर्चा करा.
- Explain the role of social media in political campaigns. 15
राजकीय प्रचारमोहिमांमध्ये सामाजिक माध्यमांची भूमिका सांगा.
- Discuss the Digital Personal Data Protection Act, 2023. 15
डिजिटल वैयक्तिक माहिती संरक्षण कायदा-2023 यावर चर्चा करा.
- Explain the advantages and disadvantages of Social Media. 15
सामाजिक माध्यमांचे फायदे व तोटे विशद करा.

CA—122—2025

2

X315Y51FB93X315Y51FB93X315Y51FB93X315Y51FB93

This question paper contains 2 printed pages]

CA—108—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (NEP) (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

GEOGRAPHY

(HGEOMT-1201)

(Geography of Marathwada)

(Saturday, 22-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.30 p.m.

Time—2½ Hours

Maximum Marks—60

N.B. :- (1) Q. No. 1 shall be mandatory.

प्रश्न क्रमांक 1 अनिवार्य आहे.

(2) Students are required to solve a total of 4 questions.

विद्यार्थ्यांना एकूण 4 प्रश्न सोडवावे आहेत.

(3) Students need to solve any three of the remaining five questions (Q. Nos. 2 to 6).

विद्यार्थ्यांना उर्वरित पाच प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवावे लागतील (प्रश्न क्र. 2 ते 6).

(4) Draw neat diagrams wherever necessary.

आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

(5) Use of map stencils is allowed.

नकाशा स्टेंसिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

I. Write short answers of the following questions : 15

(a) Write an account droughts in Marathwada.

(b) Explain the Godavari drainage pattern.

(c) Explain the population density of Marathwada.

(d) Explain the distribution of Cotton crop in Marathwada.

(e) Explain the impact of Globalization on Agriculture.

P.T.O.

X315Y61B8BBX315Y61B8BBX315Y61B8BBX315Y61B8BB

WT

(2)

CA—108—2025

खालील प्रश्नांची संक्षिप्त उत्तरे लिहा :

(a) मराठवाड्यातील अवर्षणाचा वृत्त लिहा.

(b) गोदावरी नदीप्रणाली स्पष्ट करा.

(c) मराठवाड्याची लोकसंख्या घनता स्पष्ट करा.

(d) मराठवाड्यातील कापूस पिकाचे वितरण स्पष्ट करा.

(e) जागतिकीकरणाचा कृषीवरील परिणाम स्पष्ट करा.

2. Explain in detail the physical division of Marathwada. 15

मराठवाड्यातील प्राकृतिक विभागाचे सविस्तर विवेचन करा.

3. Write in detail about the factors affecting on Agriculture in Marathwada. 15

मराठवाड्यातील कृषीवर परिणाम करणाऱ्या घटकाबद्दल सविस्तर लिहा.

4. Explain the Soil types and their distribution in Marathwada. 15

मराठवाड्यातील मृदांचे प्रकार आणि त्याचे वितरण स्पष्ट करा.

5. Describe the Sugar industry in Marathwada. 15

मराठवाड्यातील साखर उद्योगाचे वर्णन करा.

6. Explain the characteristics of summer season in Marathwada. 15

मराठवाड्यातील उन्हाळ्या ऋतूची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

CA—108—2025

2

X315Y61B8BBX315Y61B8BBX315Y61B8BBX315Y61B8BB

This question paper contains 2 printed pages]

CA—18—2025

FACULTY OF ARTS/COMMERCE/SCIENCE

B.A./B.Com./B.Sc. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

MARATHI (MIL)

Paper AECMAR-1201

(मराठी साहित्य—III)

(Saturday, 15-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—30

N.B. :- (1) प्रश्न पहिला अनिवार्य आहे.

(2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 5 यापैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

(3) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. पुढील टिपा शोधक्यात लिहा :

10

(i) क्रांतीदर्शी सावित्रीमाय

(ii) 'मरीआईचा गाडा' मधील सटवाजी

(iii) महात्मा फुले आणि बहुजन शिक्षणाचा ध्यास

(iv) शहीद भगतसिंह शांची तत्त्वचिन्त्र.

P.T.O.

X315YF413E3X315YF413E3X315YF413E3X315YF413E3

WT

(2)

CA—18—2025

2. 'केशवसुतांची 'नवा शिपाई' ही कविता मानवतावादाची पेरणी करणारी आहे.' विशद करा. 10
3. भास्कर चंदनशिव यांच्या 'मेखमारो' या कथेतील संपर्ष तुमच्या शब्दात लिहा. 10
4. 'आसनमरण काळी राणी' या ललित लेखातील त्याग आणि भोग यांच्यातील अंतर्विरोध स्पष्ट करा. 10
5. 'लोकांसाठी चालणारे राज्य हवे!' या भाषणातून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी कोणते विचार मांडले आहेत, ते लिहा. 10

CA—18—2025

2

X315YF413E3X315YF413E3X315YF413E3X315YF413E3

This question paper contains 2 printed pages]

CB—42—2025

FACULTY OF HUMANITIES (ARTS, COMMERCE, SCIENCE)

B.A. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

COMPULSORY ENGLISH

Paper III

(AECC : English Communication)

(Thursday, 13-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

1. Discuss in detail the appropriateness of the title 'The Model Millionaire'. 10

Or

How does the story 'The Lost Child' depict the child psychology ?

2. Write a critical appreciation of the poem 'The Gift of India'. 10

Or

Discuss the theme of the poem 'Desiderata'.

3. Enumerate in your own words the childhood memories of Subhash Chandra

Bose. 10

P.T.O.

Total No. of Printed Pages:01

CA-02-2025

SUBJECT CODE NO:-CA-02-2025
FACULTY OF SCIENCE AND TECHNOLOGY
EXAMINATION WINTER 2025
B./B.Com/B.Se (NEP) (SEM-III)
English-Compulsory-(Compulsory English)
Comprehension & Grammar-I

[Time: 2:00 Hours]

[Max.Marks:30]

"Please check whether you have got the right question paper."

- N.B. 1) Solve all Questions.
 2) Question 1 is Compulsory
 3) Solve any Two-questions from Q.2 to Q.5

- Q.1 Attempt the following short notes: 10
 a) Agarwal
 b) Swami's fabricated tales
 c) Choices and perplexity in The Road Not Taken.
 d) Different forms of 'Tobe'
- Q2 How does Dilip Chitre bring out the bitter sense of loneliness and generation gap in the poem Father Returning Home? 10
- Q3 Write in your own words the complexities of the parent-child relationship in the short story 'Father's Help.' 10
- Q4 Discuss The Road Not Taken as a metaphor of decision-making and cover its consequences in life. 10
- Q5 Write a detailed note on main verbs. 10

Shri Kumarswami Mahavidyalaya, Ausa

Department of Library

SRTMU, Nanded.

B A Second Year

Fourth Semester Examination

November/December 2025

This question paper contains 2 printed pages]

CB—21—2025

FACULTY OF ARTS/COMMERCE/SCIENCE

B.A./B.Com./B.Sc. (Second Year) (Fourth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

HINDI (Second Language)

(Natak Tatha Prayojanmulak Hindi)

(Wednesday, 12-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :— (i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

(ii) सभी प्रश्नों के अंक समान हैं ।

1. 'विमा' नाटक में दलित और स्त्री चेतना को अभिव्यक्ति हुई है । स्पष्ट कीजिए । 10

अथवा

विमा का चरित्र-चित्रण कीजिए ।

2. 'विमा' नाटक में जमन वर्मा के संघर्ष का कारण ही जातीयवाद है । विशद कीजिए । 10

अथवा

'विमा' नाटक का 'आका' भ्रष्ट और शोषणवादी व्यवस्था का समर्थक है । इसे स्पष्ट कीजिए ।

3. 'वेब सर्चिंग' का स्वरूप और महत्व विशद कीजिए । 10

अथवा

ई-मेल प्रेषण विधि के स्वरूप को स्पष्ट कीजिए ।

P.T.O.

X315Y78833AX315Y78833AX315Y78833AX315Y78833A

WT

(2)

CB—21—2025

4. योजना प्राप्त की दृष्टि से विभिन्न मोबाईल ऐप का परिचय दीजिए । 10

अथवा

दूरदर्शन के लिए विज्ञापन लेखन की प्रविधि समझाइये ।

5. टिप्पणियाँ लिखिए :

(अ) नाटककार रतनकुमार सांभरिया का परिचय । 5

अथवा

'विमा' नाटक में विकलांग समस्या ।

(ब) वेब सर्चिंग की उपयोगिता । 5

अथवा

ई-मेल की उपयोगिता ।

CB—21—2025

2

X315Y78833AX315Y78833AX315Y78833AX315Y78833A

This question paper contains 2 printed pages]

CB—60—2025

**FACULTY OF HUMANITIES, SCIENCE & TECHNOLOGY AND
COMMERCE AND MANAGEMENT**

B.A./B.Com./B.Sc. (Second Year) (Fourth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

ENGLISH COMPULSORY

Paper IV

(AECC English Communication)

(Friday, 14-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

1. What message does Tolstoy give us through the story 'The Remorseful Sinner' ? 10

Or

How does Liam O'Flaherty show the cruelty of civil war in the story ?

2. Describe the central theme of Coleridge's poem 'Love'. 10

Or

What message about human strength and resilience does sexton convey in the poem 'Courage' ?

P.T.O.

X315Y3E4AD1X315Y3E4AD1X315Y3E4AD1X315Y3E4AD1

WT

(2)

CB—60—2025

3. What is the message given by Bhagat Singh to the Indian Youth in the essay 'To Youth' ? 10

Or

'The Quest for Happiness' is considered as a practical guide for living a fulfilling life. Discuss.

4. Comment on the theme of the poem 'Love'. 10

Or

Write in your own words the story of 'The Sniper'.

5. (A) Change the voice (any five) 5

(i) The teacher explains the lesson.

(ii) The children are playing football.

(iii) She writes a letter.

(iv) Open the door.

(v) Is he doing his homework ?

(vi) Sanjana will clean the room.

(vii) Ajay sent the parcel yesterday.

- (B) Discuss the fundamental of writing for electronic media. 5

Or

Write a short note on social media and messaging apps.

CB—60—2025

2

X315Y3E4AD1X315Y3E4AD1X315Y3E4AD1X315Y3E4AD1

This question paper contains 3 printed pages]

CB—186—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Second Year) (Fourth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

POLITICAL SCIENCE

Paper-VII

(Indian Government and Politics)

(Friday, 21-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :— (i) Attempt all questions.

(ii) All questions carry equal marks.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Discuss the administration relations between the Center-State. 10

केंद्र-राज्य यामधील प्रशासकीय संबंधाची चर्चा करा.

Or

(किंवा)

Explain the financial relations between the Center-State.

केंद्र-राज्य यामधील आर्थिक संबंध स्पष्ट करा.

2. State the structure and functions of Election Commission of India. 10

भारतीय निवडणूक आयोगाची रचना आणि कार्ये सांगा.

P.T.O.

X315Y0961B1X315Y0961B1X315Y0961B1X315Y0961B1

WT

(2)

CB—186—2025

Or

(किंवा)

Explain the role of Election Commission of India.

भारतीय निवडणूक आयोगाची भूमिका स्पष्ट करा.

3. Discuss the features of political party system in India. 10

भारतातील राजकीय पक्ष पद्धतीच्या वैशिष्ट्याची चर्चा करा.

Or

(किंवा)

Explain the organizational structure and goal strategy of Bhartiya Janta Party.

भारतीय जनता पक्षाची संघटनात्मक रचना व ध्येय धोरण स्पष्ट करा.

4. Discuss the controlling devices on ruling parties. 10

सत्ताधारी पक्षावरील नियंत्रण आयुधांची चर्चा करा.

Or

(किंवा)

Explain the role and functions of opposition party.

विरोधी पक्षाची भूमिका आणि कार्ये स्पष्ट करा.

X315Y0961B1X315Y0961B1X315Y0961B1X315Y0961B1

WT

(3)

CB—186—2025

5. State the causes of Communalism in India. 10

भारतीयल सलंरदयवदलतुी करणु सलंगल

Or

(कुवल)

Comment on the problem of regionalism in India.

भारतीयल प्रलंतवदलतुी सडसुतुवर डलतु डतु.

CB—186—2025

3

X215Y0961B1X315Y0961B1X315Y0961B1X315Y0961B1

This question paper contains 2 printed pages!

CB-60-2025

**FACULTY OF HUMANITIES, SCIENCE & TECHNOLOGY AND
COMMERCE AND MANAGEMENT**

B.A./B.Com./B.Sc. (Second Year) (Fourth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

ENGLISH COMPULSORY

Paper IV

(AECC English Communication)

(Friday, 14-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time-2 Hours

Maximum Marks-50

N.B. :- (1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

1. What message does Tolstoy give us through the story 'The Remorseful Sinner' ? 10

Or

How does Liam O'Flaherty show the cruelty of civil war in the story ?

2. Describe the central theme of Coleridge's poem 'Love'. 10

Or

What message about human strength and resilience does sexton convey in the poem 'Courage' ?

P.T.O.

X315Y3E4AD1X315Y3E4AD1X315Y3E4AD1X315Y3E4AD1

WT

(2)

CB-60-2025

3. What is the message given by Bhagat Singh to the Indian Youth in the essay 'To Youth' ? 10

Or

'The Quest for Happiness' is considered as a practical guide for living a fulfilling life. Discuss.

4. Comment on the theme of the poem 'Love'. 10

Or

Write in your own words the story of 'The Sniper'.

5. (A) Change the voice (any five) : 5

(i) The teacher explains the lesson.

(ii) The children are playing football.

(iii) She writes a letter.

(iv) Open the door.

(v) Is he doing his homework ?

(vi) Sanjana will clean the room.

(vii) Ajay sent the parcel yesterday.

(B) Discuss the fundamental of writing for electronic media. 5

Or

Write a short note on social media and messaging apps.

CB-60-2025

2

X315Y3E4AD1X315Y3E4AD1X315Y3E4AD1X315Y3E4AD1

This question paper contains 2 printed pages]

CB—21—2025

FACULTY OF ARTS/COMMERCE/SCIENCE

B.A./B.Com./B.Sc. (Second Year) (Fourth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

HINDI (Second Language)

(Natak Tatha Prayojanmulak Hindi)

(Wednesday, 12-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (i) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

(ii) सभी प्रश्नों के अंक समान हैं ।

1. 'विमा' नाटक में दलित और स्त्री चेतना की अभिव्यक्ति हुई है । स्पष्ट कीजिए । 10

अथवा

विमा का चरित्र-चित्रण कीजिए ।

2. 'विमा' नाटक में जमन वर्मा के संघर्ष का कारण ही जातीयवाद है । विशद कीजिए । 10

अथवा

'विमा' नाटक का 'आका' भ्रष्ट और शोषणवादी व्यवस्था का समर्थक है । इसे स्पष्ट कीजिए ।

3. 'वेब सर्चिंग' का स्वरूप और महत्व विशद कीजिए । 10

अथवा

ई-मेल प्रेषण विधि के स्वरूप को स्पष्ट कीजिए ।

P.T.O.

X315Y78833AX315Y78833AX315Y78833AX315Y78833A

WT

(2)

CB—21—2025

4. रोजगार प्राप्ति की दृष्टि से विभिन्न मोबाइल ऐप का परिचय दीजिए । 10

अथवा

दूरदर्शन के लिए विज्ञापन लेखन की प्रविधि समझाइये ।

5. टिप्पणियाँ लिखिए :

(अ) नाटककार रतनकुमार सांभरिया का परिचय । 5

अथवा

'विमा' नाटक में विकलांग समस्या ।

(ब) वेब सर्चिंग की उपयोगिता । 5

अथवा

ई-मेल की उपयोगिता ।

CB—21—2025

2

X315Y78833AX315Y78833AX315Y78833AX315Y78833A

This question paper contains 2 printed pages!

CB—12—2025

FACULTY OF ARTS/COMMERCE/SCIENCE

B.A./B.Com./B.Sc. (Second Year) (Third Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

HINDI (S.L.)

Paper III

(कथेत्तर गद्य)

(Tuesday, 11-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—2 Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

(2) सभी प्रश्नों के आगे अंक दिए गए हैं।

1. 'प्रवास की छावरी' के माध्यम से हरिवंशराय बच्चन के जीवन को रेखांकित कीजिए। 10

अथवा

औरंगजेब के जीवन में 'अंतिम रात' उसके जीवन की पश्चाताप की रात है। एकांकी के आधार पर लिखिए।

2. स्वतंत्रता संग्राम में अतुलनीय त्याग, बलिदान देने वाली 'कनकलता बरुआ' की शौर्य गाथा पर प्रकाश डालिए। 10

अथवा

'स्त्री जो महज त्वचा है', इस रचना का आशय समझाइए।

P.T.O.

X315Y4BDAE5X315Y4BDAE5X315Y4BDAE5X315Y4BDAE5

WT

(2)

CB—12—2025

3. 'युवाओं से' इस सम्बोधन में विवेकानंदजी के विचारों को विशद कीजिए। 10

अथवा

'रसायन और हमारा पर्यावरण' इस रचना के माध्यम से पर्यावरण के महत्व को स्पष्ट कीजिए।

4. मनुष्य को किस ओर बढ़ना है, 'नाखून क्यों बढ़ते हैं ?' इस निबंध के आधार पर बताइए। 10

अथवा

'काशी के नाम पत्र' का उद्देश्य समझाइए।

5. टिप्पणियाँ लिखिए :

(अ) इम्पेक्टर मातादीन का चरित्र। 5

अथवा

आ. हजारप्रसाद द्विवेदी का परिचय।

(ब) रामरती का सपर्पण भाव। 5

अथवा

जीनत।

CB—12—2025

2

X315Y4BDAE5X315Y4BDAE5X315Y4BDAE5X315Y4BDAE5

This question paper contains 3 printed pages]

CB—222—2025

FACULTY OF HUMANITIES

B.A. (Fourth Semester) EXAMINATION

NOVEMBER/DECEMBER, 2025

POLITICAL SCIENCE

Paper VIII

(International Relations)

(Monday, 24-11-2025)

Time : 2.00 p.m. to 4.00 p.m.

Time—Two Hours

Maximum Marks—50

N.B. :- (i) Attempt all questions.

(ii) All questions carry equal marks.

(i) सर्व प्रश्न सोडवा.

(ii) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

1. Explain the meaning and kinds of Disarmament. 10

निःशस्त्रीकरणाचा अर्थ सांगून प्रकार स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Explain the importance of Disarmament.

निःशस्त्रीकरणाचे महत्त्व सांगा.

P.T.O.

X315YF92374X315YF92374X315YF92374X315YF92374

WT (2) CB—222—2025

2. Discuss the functions of the ambassador. 10

राजदुताच्या कार्यावर चर्चा करा.

Or

(किंवा)

Explain the importance of diplomacy.

राजण्याचे महत्त्व विशद करा.

3. Briefly explain the technique of Propaganda. 10

प्रचाराच्या तंत्राचे थोडक्यात स्पष्टीकरण करा.

Or

(किंवा)

Write down the problems in Propaganda.

प्रचारातील समस्या कोणत्या ते लिहा.

4. Write the characteristics of International Law. 10

आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे वैशिष्ट्ये लिहा.

Or

(किंवा)

State the sources of International Law.

आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे स्रोत सांगा.

X315YF92374X315YF92374X315YF92374X315YF92374

WT

(3)

CB—222—2025

5. Explain the functions of the United Nations.

10

संयुक्त राष्ट्रांची कार्ये स्पष्ट करा.

Or

(किंवा)

Discuss the successes and failures of the United Nations.

संयुक्त राष्ट्रांच्या यशे अपयशाची चर्चा करा.

CB—222—2025

3

X315YF92374X315YF92374X315YF92374X315YF92374

